

องค์ความรู้ด้านการเรียนการสอน:
ทฤษฎีกับการปฏิบัติในสาขาศาสนศาสตร์

โดย คณะกรรมการการจัดการความรู้ วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี

วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี

มหาวิทยาลัยพายัพ

30 มิถุนายน 2560

สารบัญ

บทนำ.....	3
แรงบันดาลใจ/สถานการณ์ปัญหา.....	4
แผนการจัดการความรู้ (ตามหัวเรื่อง).....	4
คณะผู้ร่วมดำเนินการ	5
การถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้.....	6
☐ ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง “ทฤษฎี” กับ “การปฏิบัติ”.....	7
☐ ประเด็นการตอบสนองที่เหมาะสม.....	10
สรุป	11

บทนำ

วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีผลิตบัณฑิตที่เป็นเลิศทางวิชาการ คุณธรรม และจริยธรรม วิจัยแสวงหาความรู้ใหม่ บริการรับใช้สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยยึดมั่นในหลักคริสต์ศาสนาและ “สัจจะ-บริการ” รวมทั้งเป็นบัณฑิตที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพายัพ กล่าวคือ มีประสบการณ์ของความเป็นนานาชาติ โดยเรียนรู้จากความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม และได้รับการพัฒนาสู่พลเมืองโลก กล่าวคือ ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีสมรรถนะความเป็นสากล ทั้งทางวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุข โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ คุณธรรมนำใจ รับผิดชอบต่อสังคม วิชาการก้าวหน้า พัฒนาสู่สากล

การพัฒนาในด้านวิชาการเป็นภาระกิจหลักด้านหนึ่งที่วิทยาลัยฯ มุ่งมั่นเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบัน คือการสร้างองค์ความรู้ผ่านทางการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาความแข็งแกร่งในด้านวิชาการ ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้ความเข้าใจให้กับคริสตจักรและองค์กรคริสเตียนต่าง ๆ และองค์ประกอบหนึ่งของการวิจัยคือการทบทวนวรรณกรรม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของงานวิจัย

คณาจารย์ของวิทยาลัยพระคริสต์ธรรมฯ มีประสบการณ์ในด้านการทบทวนวรรณกรรม องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถนำมารวบรวมเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์แก่วิทยาลัยฯ คณะกรรมการจัดการความรู้ ปี 2560 จึงได้ทำการรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าวขึ้นมาในหัวข้อ แนวทางการทบทวนวรรณกรรม เพื่อที่ทั้งคณาจารย์ของวิทยาลัยฯ และนักศึกษาจะได้รับแนวทางปฏิบัติจากองค์ความรู้ดังกล่าว

แรงบันดาลใจ/สถานการณ์ปัญหา

เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมเป็นส่วนที่สำคัญของการวิจัย การรู้บทบาทหน้าที่และเข้าใจในกระบวนการทบทวนวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาพบว่า คณาจารย์และนักศึกษายังมิได้ใช้ประโยชน์จากการทบทวนวรรณกรรมในการสร้างงานวิจัยให้มีคุณภาพเท่าที่ควร และยังมีความสับสนว่า หน้าที่ของการทบทวนวรรณกรรมคืออะไร ควรครอบคลุมประเด็นอะไรบ้าง ทิศทางการคัดเลือกวรรณกรรมควรเป็นอย่างไร ฯลฯ ประเด็นเหล่านี้เป็นที่มาของการจัดการองค์ความรู้ในปีการศึกษานี้

แผนการจัดการความรู้ (ตามหัวเรื่อง)

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : แบบประเมินคุณภาพการทบทวนวรรณกรรมสำหรับการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโท							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
1	การบ่งชี้ความรู้ ประชุมบุคลากรประจำ คณะเพื่อบ่งชี้ความรู้ ● ความสัมพันธ์ระหว่าง “ทฤษฎี” กับ “การ ปฏิบัติ”	1 วัน	บุคลากรในคณะวิชา มีส่วนร่วมในการ กำหนดประเด็น ความรู้ที่สอดคล้อง กับเป้าหมายที่ กำหนด	อย่างน้อย ร้อยละ 80 ของบุคลากร ประจำคณะ ทั้งหมดเข้า ร่วม	1,000.-	ดร. สุกุณี เกรียง ชัยพร	กรรมการการ จัดการองค์ ความรู้ระดับ คณะ

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : แบบประเมินคุณภาพการทบทวนวรรณกรรมสำหรับการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโท							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
	<ul style="list-style-type: none"> ● การตอบสนองที่เหมาะสม 						
2	<p>การสร้างและแสวงหาความรู้ภายใน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ค้นหาความรู้จากบุคลากรภายในคณะวิชา ● จัดกิจกรรม CoP เพื่อดึงความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในด้านการทำวิจัย <p>ภายนอก</p>	3 เดือน	อาจารย์ของวิทยาลัยฯ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย	อย่างน้อย 2 คน ขึ้นไป ครบถ้วนทุกประเด็น		ดร. สุกุณี เกรียงชัยพร	กรรมการการจัดการองค์ความรู้ระดับคณะ

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : แบบประเมินคุณภาพการทบทวนวรรณกรรมสำหรับการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโท							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
	แสวงหาความรู้จากตำราและเอกสาร						
3	การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ● สรุปรูปร่างตามประเด็นและจัดหมวดหมู่ความรู้จากกิจกรรม CoP	1 เดือน	เอกสารสรุปความรู้ตามประเด็นความรู้	ครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนด		ดร. สุกุณี เกรียงชัยพร	กรรมการการจัดการองค์ความรู้ระดับคณะ

คณะผู้ร่วมดำเนินการ

คณะกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี ตามประกาศวิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีที่ 1/2560 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ ประจำปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์ ผศ.ดร.สาธิต บุญเกียรติ ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ชัยพร ปัญญา รองประธานกรรมการ
3. ครุศาสตรา ดร.ชนันภรณ์ ใจเสาวดี กรรมการ
4. ศาสตราจารย์มานิตย์ มณีวงศ์ กรรมการ
5. อาจารย์สันติภาพ วิริโยทัย กรรมการ

6. อาจารย์ ดร.สุกัญญา เกียรติชัยพร

กรรมการและเลขานุการ

การถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้

การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้ได้มาจากการสร้างและแสวงหาความรู้โดยการจัดกิจกรรม CoP (community of practice) เพื่อดึงความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในด้านการทำวิจัยจากบุคลากรภายในวิทยาลัยฯ
ขั้นตอน CoP มีดังนี้

- 1) การบรรยายในหัวข้อความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ โดย ศาสตราจารย์ ผศ. ดร. สาธัญญ์ บุญเกียรติ
- 2) ประชุมคณาจารย์ผู้มีประสบการณ์ในด้านการสืบค้นข้อมูลและการทำวิจัยในช่วงเดือน สค. 2560 - มิ.ย. 2561
- 3) แบ่งปันข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ (VCoP – virtual community of practice) ซึ่งทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ต่างสถานที่และต่างเวลา (1 สค. 2560 – 30 มิ.ย. 2561)
- 4) การสนทนากลุ่มย่อย (ตลอดปีการศึกษา 2560)

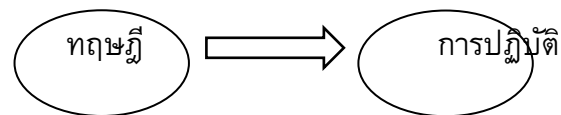
นอกจากแหล่งความรู้ภายใน คณะกรรมการฯ ยังแสวงหาความรู้จากภายนอก เช่น ตำรา วารสาร บทความ ฯลฯ เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ทฤษฎี” และ “การปฏิบัติ” โดยการจัดการองค์ความรู้ในปีการศึกษา 2560 สรุปความรู้ที่ได้ออกมาดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่าง “ทฤษฎี” และ “การปฏิบัติ”

1.1 ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติ

เรามักเข้าใจผิดว่า “ทฤษฎี” และ “การปฏิบัติ” นั้นตรงกันข้าม หรือ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เราจึงต้องเลือกทฤษฎีหรือการปฏิบัติ ไม่สามารถเลือกทั้งสองอย่างได้ (บางครั้งเรียกว่า “เลือกความรู้หรือการกระทำ” “เลือกวิชาการหรือชีวิต”)

แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากความเข้าใจที่ว่า ความจริงจะต้องพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยความจริงนี้จะกำหนดทฤษฎีจากนั้นทฤษฎีจะกำหนดการปฏิบัติต่อไป (ดูภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1

จากความเข้าใจนี้ ทฤษฎีกับการปฏิบัติถูกแยกออกจากกันอย่างชัดเจน นั่นคือ ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ ส่วนการปฏิบัตินั้น เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ ดังตัวอย่างการจำแนกรายวิชาในสถานศึกษาออกเป็นรายวิชาทฤษฎีและรายวิชาปฏิบัติ แล้ววัดผลรายวิชาทฤษฎีโดยเน้นความรู้ความเข้าใจ และวัดผลรายวิชาปฏิบัติโดยเน้นทักษะความสามารถ

นอกจากนั้น ผู้คนในสังคมยังมองว่า “ทฤษฎี” อาจเป็นเพียงหลักการทางวิชาการที่ไม่เกี่ยวข้อง (หรือตรงกันข้าม) กับ “การปฏิบัติ” เช่น คิดว่า นักวิชาการคือผู้ที่เชี่ยวชาญด้านทฤษฎี (แต่อาจไม่เคยลงมือทำ) ส่วนนักปฏิบัติคือผู้ที่ทำงานได้อย่างซ้ำซาก (แต่อาจไม่มีความรู้)

การเข้าใจว่าทฤษฎีกับการปฏิบัตินั้นขัดแย้งกัน ไม่เกี่ยวข้องกัน หรือเราสามารถเลือกได้เพียงอย่างเดียว นั้นส่งผลกระทบต่อผู้เชื่อในหลายลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

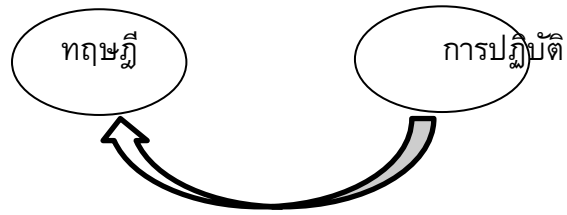
- นาย ข. คิดว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้อันที่คริสตจักรเป็นเพียงทฤษฎีที่นำไปปฏิบัติจริงในที่ทำงานไม่ได้
- เด็กชาย ค. ท่องจำข้อพระคัมภีร์ได้หลายร้อยข้อ แต่ไม่รู้สึกรู้สึที่ตนเองขโมยเงินจากถุงถวายน
- ศิษยาภิบาล ง. เทศนาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตคริสเตียนแต่ไม่เทศนาเกี่ยวกับหลักข้อเชื่อ
- พระคริสตธรรม จ. เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ไม่เน้นการพัฒนาชีวิตของนักศึกษา

เราเห็นอย่างชัดเจนว่า การขีดเส้นแบ่งระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ แล้วเลือกเพียงอย่างเดียว นำผลเสียหลายประการมาสู่ชีวิตของผู้เชื่อและชุมชนของผู้เชื่อ ดังนั้น เราควรเรียนรู้ว่าทฤษฎีกับการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และเราควรตอบสนองอย่างไร

1.2 ความจริงเกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติ

จริงอยู่ที่ “ทฤษฎี” และ “การปฏิบัติ” นั้นแตกต่างกัน แต่เราไม่สามารถแยกสองสิ่งนี้ออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เพราะไม่เพียงแต่ทฤษฎีที่นำไปสู่การปฏิบัติ แต่การปฏิบัติก็นำไปสู่ทฤษฎีด้วย เนื่องจากการปฏิบัติจะทำให้เรามีคำถามใหม่ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ของเรา ซึ่งการตอบคำถามเหล่านั้นจะนำไปสู่ทฤษฎีใหม่ๆ ต่อไป (ดูภาพประกอบ 2)

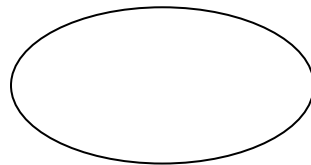
ภาพประกอบ 2

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติไม่ใช่วงจรที่วนอยู่กับที่ แต่เป็นวงจรที่นำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น กล่าวคือ ทฤษฎีที่ดีนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมมากขึ้น จากนั้นการปฏิบัติที่ดีขึ้นก็จะนำไปสู่ที่ทฤษฎีที่ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วเป็นเช่นนี้ไปอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างของเกลียวที่หมุนวนขึ้นไปเรื่อยๆ (ดูภาพประกอบ 3)

ภาพประกอบ 3

เราจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีกับการปฏิบัตินั้นเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่เสมอ ภายในทฤษฎีมีการปฏิบัติ และการปฏิบัติก็มีทฤษฎีอยู่ในตัว ดังนั้น ทฤษฎีกับการปฏิบัติจึงแยกออกจากกันไม่ได้ แต่เสริมหนุนกันอยู่เสมอ (ดูภาพประกอบ 4)

ทฤษฎีและการปฏิบัติ

ภาพประกอบ 4

2. การตอบสนองที่เหมาะสม

2.1 การดำเนินชีวิตคริสเตียนต้องเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ

พระเยซูสอนให้เรารักพระเจ้าอย่างสุดใจ สุดจิต สุดความคิด และสุดกำลัง รวมทั้งรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง (มาระโก 12:30-31) ดังนั้นเราจึงไม่สามารถแยกชีวิตของเราออกเป็นส่วนๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน หากเราเชื่อวางใจและรักพระเจ้าอย่างแท้จริง การดำเนินชีวิตของเราในทุกด้าน ทุกเวลา ทุกสถานที่ รวมทั้งความสัมพันธ์ของเรากับทุกคนจะสอดคล้องกับมาตรฐานของพระเจ้าที่ปรากฏในพระคัมภีร์

ดังนั้น ทุกรายวิชาที่เปิดสอนในสถาบันคริสต์ศาสนศาสตร์ต้องช่วยให้ผู้เรียนรักพระเจ้าและรักผู้อื่นมากขึ้น พูดอีกอย่างว่าเราต้องมีคริสต์ศาสนศาสตร์ที่มีชีวิต และควรมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตฝ่ายจิตวิญญาณและการสร้างสาวกด้วย

2.2 การทำพันธกิจต้องอาศัยทฤษฎีและการปฏิบัติ

ชุมชนของผู้เชื่อจะรับใช้พระเจ้าได้อย่างเกิดผลมากขึ้น หากเราเรียนรู้ที่จะพัฒนาทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป โดยประเมินการทำพันธกิจของเราโดยใช้ความจริงจากพระวาทะของพระเจ้า และแสวงหาความจริงของพระเจ้าที่ลึกซึ้งมากขึ้นผ่านทางการทำพันธกิจของเรา เช่น ตั้งคำถามว่าการทำพันธกิจกับผู้พิการช่วยให้เราเข้าใจคริสต์ศาสนศาสตร์เรื่องความทุกข์มากขึ้นอย่างไรบ้าง ซึ่งคำตอบที่ได้จะนำไปสู่การทำพันธกิจกับผู้พิการที่เกิดผลมากขึ้นต่อไป

2.3 การสร้างผู้รับใช้ต้องเน้นทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ

คริสตจักรไทยจะเป็นพระพรมากขึ้นต่อชุมชนและสังคม หากเรามีผู้รับใช้พระเจ้าที่มีทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อคริสตจักรและพระคริสตธรรมร่วมกันสร้างผู้รับใช้พระเจ้ารุ่นใหม่ เราควรเน้นทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ความรู้และการกระทำ วิชาการและชีวิต

ดังนั้น รายวิชาสนามศึกษา หรือ ประสบการณ์ภาคสนาม จึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับรายวิชาอื่นๆ ที่เปิดสอนในสถาบันคริสต์ศาสนศาสตร์ และสถาบันคริสต์ศาสนศาสตร์ต้องเน้นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสังคม

ดังนั้น วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีระบุวัตถุประสงค์ข้อแรกไว้ว่า “เพื่อฝึกฝนผู้รับใช้ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านคริสต์ศาสนศาสตร์อย่างลึกซึ้ง มีวุฒิภาวะทางด้านจิตใจ จิตวิญญาณ และมีทักษะ ความสามารถในการทำพันธกิจ อีกทั้งเป็นผู้รับใช้ตามแบบอย่างของพระเยซูคริสต์ในคริสตจักรและสังคม”

ในขณะที่เดียวกัน สถาบันคริสต์ศาสนศาสตร์ต้องใกล้ชิดคริสตจักรท้องถิ่น (คณาจารย์ต้องร่วมรับใช้ในคริสตจักรท้องถิ่น) และพัฒนาผู้นำคริสตจักรท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้นำคริสตจักร และการเป็นวิทยากรในคริสตจักร

สรุป

ทฤษฎีกับการปฏิบัติเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีเห็นถึงความสำคัญในการทำความเข้าใจระหว่างความสัมพันธ์ของสองด้านนี้ จึงได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขึ้น โดยประเด็นที่สำคัญจากการประชุมดังกล่าวคือรูปแบบของความสัมพันธ์และการตอบสนองที่เหมาะสมตามกรอบของคริสต์ศาสนศาสตร์ที่เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัยฯ